

Asia: Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2050 ja maakuntaohjelman 2026–2029 lausuntopyyntö

Keski-Pohjanmaan liitto
kirjaamo@keski-pohjanmaa.fi

Lausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus lausuu pyynnöstä Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiasta ja -ohjelmasta seuraavasti:

Kokonaisuutena luonnokset ovat tasapainoisia kokonaisuuksia ja tuovat hyvin esille suunnitellut painopistealueet ja kehittämiskohteet. Vahvan alkutuotannon ylläpito ja uusien investointien edistäminen erityisesti puhtaan energian tuotannossa ovat alueelle keskeisiä ja sopivia tavoitteita. Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden varmistaminen ovat merkittäviä koko Suomen kannalta. Luonnonvarakeskuksen toimialan näkökulmasta nostamme esiin jäljempänä mainitut kohdat ja lausunto sisältää myös havaintoja perustuen muiden alueiden vastaaviin suunnitelmiin ja niiden toteuttamiseen.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskuksen (Luke) toimialaan kuuluu myös maa- ja metsätalouden vesiensuojelun edistäminen. Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiassa ja maakuntaohjelmassa maa- ja metsätalouteen ei kohdistu suuria muutosodotuksia, vaan toiminnan oletetaan jatkuvan samanlaisena kuin tällä hetkellä, ainoastaan maatalouden sivuvirtoja on tarkoituksena hyödyntää enenevässä määrin biokaasun tuotantoon. Keski-Pohjanmaa kuuluu alueisiin, joissa tuotantoeläinten lannan tuotanto ylittää peltojen lannoitustarpeen (lähde: Ravinnelaskuri Luonnonvarakeskus), joten lannan jalostuksessa ja viennissä lantapulasta kärsiviin maakuntiin olisi myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja suoria vaikutuksia vesistöjen tilaan rehevöittävän kuormituksen vähetessä. Keski-Pohjanmaalle on tyypillistä sekä turvepeltojen (Räsänen ym. 2023) että -metsien runsaus, jotka molemmat ovat haasteellisia vesiensuojelun näkökulmasta. Tehokas kuivatus edesauttaa typen ja hiilen vapautumista turpeesta ja lisää riskiä vesistöpäästöille, lisäksi alueella esiintyy yleisesti happamia sulfaattimaita (<https://gtkdata.gtk.fi/hasu/>), joiden kuivatus lisää happojen ja metallien vapautumisen ja vesistöpäästöjen riskiä. Turvepeltojen- ja -metsien päästöjen hallintaan on kehitetty viime vuosina tehokkaita vesiensuojelumenetelmiä, mutta niiden laajempi käyttöönotto vaatii yhteiskunnan tukitoimia ja tiedon jalkauttamista. Vesiensuojelun lisäpanostus maa- ja metsätaloudessa lisäisi strategista kestävä elinympäristö kehitysteeman vaikuttavuutta. Vesistöjen tilan parantumisella voi olla suotuisia vaikutuksia myös matkailuun.

Räsänen, T.A., Middleton, M., Pohjankukka, J., Mäkinen, V., Kivimäki, A., Pitkänen, T.P., Lerssi, J., Laatikainen, M., Väänänen, T., Auri, J., Heikkinen, J., Kananoja, T., Kekkonen, H., Kivilompolo, J., Mylly, M., Möller, A., Nousiainen, M., Oksanen, J., Puttonen, E., Salmivaara, A., Madetoja, J., Säävuori, H. & Torppa J. & Salo, T. 2023. Turvemaiden digitaalinen kartoitus ja

11.7.2025

turvepeltolohkojen tunnistaminen. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 119/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 76 s.

Maakuntaohjelman teemaryhmät ja neuvottelukunnat ovat tärkeitä työkaluja ohjelman toteuttamisessa. Luonnoksessa on esitetty joitain neuvottelukuntia ja teemaryhmiä, mutta esimerkiksi tärkeäksi kehittämiskärjeksi nostetulle uusiutuvalle energialle ei ole mainittu erikseen ryhmää, kuten ei myöskään huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle. Ryhmien rakenteen olisi hyvä tukea kattavasti sivulla 18 mainittuja keskeisiä painotuksia.

Energiapuun saatavuus turpeen korvaamiseksi on kriittinen tekijä alueen vähäpäästöisessä energiahuollossa. Tuulivoiman lisäksi tarvitaan säätövoimaa erityisesti kylminä jaksoina. Energiapuun saatavuuden tasetarkastelut osoittavat, että Keski-Pohjanmaalla energiapuuta riittää paremmin kuin ympäröivillä rannikon alueilla. Kiristytvä kilpailutilanne voi kuitenkin vaikuttaa saatavuuteen tulevana vuosina. (ks. liite).

3 Lausunnon tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia ja -ohjelma on huolella rakennettu ja tasapainoinen. Luonnonvarakeskus esittää kuitenkin lausuntonaan lisähuomiota kiinnitettävän vesiensuojelun toimenpiteisiin, energiapuun saatavuuteen erityisesti huoltovarmuuden näkökulmasta sekä maakuntaohjelman teemaryhmien määrään ja koostumukseen.

Asmo Honkanen

Kehittämispäällikkö, Senior Advisor

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 11.07.2025 klo 11:19:18.

Lausunnon valmistelija(t):

Lauri Sikanen

Sirpa Piirainen

Liitteet: Metsähakkeen riittävyys energiaturpeen korvaajana

Tiedoksi: